

Załącznik do Uchwały Rady Powiatu
Nr... LXXXI/659/2024
Z dnia... 23 lutego 2024 r.

Program Oddziaływań Korekcyjno - Edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Prudniku

1. Podstawa prawna programu- krajowe akty prawne

Podstawą prawną do opracowania i realizacji programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową jest:

- 1) ustawa z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. rok 2023 poz. 535 z późn.zm.)
- 2) Uchwała nr 205 Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2023r. w sprawie ustanowienia Rządowego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024-2030
- 3) rozporządzenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 20 czerwca 2023 r. w sprawie programów korekcyjno – edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową (Dz. U. rok 2023 poz. 1163)
- 4) Rozporządzenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 20 czerwca 2023 r. w sprawie wzoru zaświadczenia o zgłoszeniu się do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową lub w programach psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową oraz wzoru zaświadczenia o ukończeniu tych programów, a także wzorów pouczeń w związku z uczestnictwem osób stosujących przemoc domową w tych programach (Dz. U. rok 2023 poz. 1164)

Powyższe akty prawne, oprócz zdefiniowania pojęcia przemocy domowej, nakładają na organy administracji rządowej i jednostki samorządu terytorialnego zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej, określając zakres pomocy udzielanej osobom doznającym przemocy domowej oraz zadania w zakresie oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową. Powyższe stanowi, iż zadaniem własnym powiatu jest opracowanie i wdrożenie do realizacji programu przeciwdziałania przemocy domowej, natomiast zadaniem powiatu z zakresu administracji rządowej jest tworzenie i prowadzenie specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy domowej oraz opracowanie i wdrożenie do realizacji programu korekcyjno – edukacyjnego dla osób stosujących przemoc domową.

2. Program korekcyjno – edukacyjny dla osób stosujących przemoc domową

Program korekcyjno – edukacyjny jest formą oddziaływań, który skupia w sobie zarówno modelowe, jak i autorskie pomysły osób realizujących program, elementy

procesu grupowego jak i doświadczenia takich nurtów pracy z osobami stosującymi przemoc jak: podejście skoncentrowane na rozwiązaniach, program z Duluth, Trening Zastępowania Agresji, terapia oparta na schematach w oparciu o doświadczenia terapeutyczne osób prowadzących. Program jest realizowany poprzez psychoedukację na temat form przemocy, samoobserwację uczestników, ćwiczenia umiejętności społecznych, trening zachowań asertywnych zarówno w formie zajęć grupowych jak i konsultacji indywidualnych. Obejmuje również ewaluację oraz monitoringi uczestników po zakończeniu programu.

3. Standard prowadzenia programów korekcyjno – edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową

Standard prowadzenia programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową obejmuje:

- 1) zmianę przekonań odbiorców programów korekcyjno-edukacyjnych dotyczących stosowania przemocy domowej;
- 2) powstrzymanie osoby stosującej przemoc domową przed dalszym stosowaniem przemocy;
- 3) rozwijanie umiejętności samokontroli i współżycia, w tym bardziej efektywne radzenie sobie z emocjami, w tym złością lub poczuciem krzywdy w sytuacjach trudnych;
- 4) zmniejszenie przez uczestników programu skali zachowań opartych na sile i przemocy;
- 5) wzrost świadomości na temat zjawiska przemocy domowej i konsekwencji jej stosowania;
- 6) poszerzenie katalogu zachowań osób stosujących przemoc domową o zachowania alternatywne do krzywdzących w celu budowania relacji interpersonalnych opartych na poszanowaniu domowników i postawie partnerskiej;
- 7) kształtowanie umiejętności w zakresie wychowania dzieci bez użycia przemocy domowej;
- 8) uznanie przez osobę stosującą przemoc domową swojej odpowiedzialności za stosowanie przemocy;
- 9) uzyskanie informacji o możliwościach podejmowania działań terapeutycznych.

Program nie stanowi jednak formy osobistej psychoterapii osoby stosującej przemoc a jedynie koryguje jego niepożądane, szkodliwe zachowanie i postawy.

Głównym celem realizacji programu jest powstrzymanie osób stosujących przemoc zaprzestania krzywdzących zachowań względem osób bliskich.

4. Założenia programowe

Program został opracowany na podstawie wytycznych do tworzenia modelowych programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową określonych w przytaczanych wyżej aktach prawnych.

1) Założenia do tworzenia niniejszego programu opierają się na aktualnym stanie wiedzy na temat przemocy domowej i zawierają stwierdzenia:

- a) przemoc domowa jest wyuczonym zachowaniem, które przynosi zyski i straty dla sprawcy,
- b) przemoc domowa jest szkodliwym i raniącym nadużywaniem siły i władzy oraz dążeniem do kontrolowania współmałżonki/współmałżonka, partnerki/partnera, dziecka lub sytuacji rodzinnej,
- c) można nauczyć się nie stosowania przemocy, nigdy nie należy godzić się na przemoc i rezygnować z jej powstrzymania,
- d) stosowanie przemocy w żadnym przypadku nie może być usprawiedliwiane stwierdzeniem, że było skutkiem prowokacji ze strony ofiary,
- e) korzenie przemocy domowej tkwią w stereotypach kulturowych i obyczajowych dotyczących płci, rasy, orientacji seksualnej, które usprawiedliwiają dyskryminację jednostek i grup społecznych,
- f) stosowanie przemocy domowej jest wyborem, za który osoba stosująca przemoc ponosi odpowiedzialność moralną i prawną.

2) Program korekcyjno-edukacyjny opiera się na podejściu integracyjnym, tzn. łączącym wybrane elementy tradycyjnych modeli, do których należą:

- a) edukacja na temat kulturowo-obyczajowych zjawisk wspierających i przeciwstawiających się przemocy oraz konfrontowanie ze stereotypami promującymi przemoc,
- b) promocja wartości i idei wspierających godność osoby, dobro rodziny, równość płci oraz prawa kobiet i dzieci, a także odpowiedzialność za osobiste decyzje i gotowość ochrony słabszych,
- c) stosowanie procedur behawioralno-poznawczych w celu korygowania postaw i zachowań związanych z przemocą,
- d) uczenie umiejętności konstruktywnej komunikacji interpersonalnej oraz samokontroli.

5. Zawartość programu

- 1) Edukacja: uczestnicy programu nabywają wiedzę, która pomaga im zrozumieć dynamikę przemocy w kontekście procesów uczenia się społeczno-kulturowego i socjalizacji w roli męskiej, problem potrzeby władzy i kontroli wobec innych osób, specyfikę zaburzeń spowodowanych różnego rodzaju uzależnieniami, wpływ przemocy domowej na psychikę dziecka,
- 2) Ćwiczenia korekcyjne: praktyczne zajęcia umożliwiające zmianę systemu przekonań i postaw osobistych uczestników programu oraz zmianę behawioralno-poznawczą - sposobu reagowania i zachowania uczestników względem osób bliskich

6. Zakres merytoryczny programu

1) Sesje edukacyjne

- a) społeczno-kulturowe źródła i okoliczności towarzyszące przemocy domowej- powiązania między przemocą a stereotypami dotyczącymi płci i relacji między kobietami i mężczyznami oraz rodzicami i dziećmi, realne i wyobrażane różnice między mężczyznami i kobietami,
- b) problemy władzy i kontroli w relacjach międzyludzkich – potrzeby osób stosujących przemoc domową dotyczące władzy i kontroli, zaprzeczanie odpowiedzialności za przemoc i obwinianie osób doznających przemocy, proces wiktymizacji, rozróżnianie zachowań agresywnych i asertywnych, rozpoznawanie osobistych postaw związanych z przemocą, uczenie się odpowiedzialności za własne decyzje,
- c) planowanie i rozwijanie samokontroli – mechanizmy agresywnych zachowań, zaprzeczanie aktom przemocy i zniekształcanie obrazu minionych wydarzeń, zniekształcenie myślenia i unikanie świadomego wyboru oraz decyzji, rozpoznawanie sygnałów ostrzegawczych, ćwiczenie „przerwy na ochłonięcie” jako doraźnej techniki powstrzymywania agresywnych reakcji, przygotowywanie indywidualnego planu zapobiegania agresywnym zachowaniom,
- d) alkohol i patologia życia rodzinnego – rozpoznawanie uzależnienia od alkoholu i narkotyków, specyfika związku między nadużywaniem substancji chemicznych a stosowaniem przemocy (uświadomienie, że alkohol nie jest przyczyną przemocy), zaburzenia życia rodzinnego spowodowane patologicznym zachowaniem rodziców, rozpoznawanie jak ślady bycia krzywdzonym przekształcają się we wrogość wobec innych,

- e) komunikacja interpersonalna – zdolność do rozpoznawania i konstruktywnego wyrażania uczuć, intymność i umiejętność empatycznego słuchania innych i reagowania z szacunkiem, umiejętności rozwiązywania konfliktów oparte na negocjacjach i kompromisach, rozpoznawanie różnych form wyrażania wrogości i braku szacunku oraz uczenie się konstruktywnych postaw wobec innych,
- f) promocja pozytywnych standardów i wartości – wzmacnianie poczucia odpowiedzialności za bezpieczeństwo w związkach i w rodzinie, szczerłość i solidność, akceptowanie osobistej odpowiedzialności za czyny, rozwijanie zdolności do szacunku i wsparcia oraz akceptacji dla uczuć, opinii, postępowania i przyjaciół partnerki, sprawiedliwość i równość w podziale praw i obowiązków w rodzinie, partnerstwo ekonomiczne i gotowość do materialnego wspierania dzieci niezależnie od formalnego statusu małżeństwa,
- g) przemoc seksualna – rozpoznawanie poniżających i nieakceptowanych przez partnerkę/partnera zachowań i sytuacji związanych z seksem jako ważnej formy przemocy, konfrontowanie seksistowskich stereotypów typu „kobiety to lubią”,
- h) dzieci, przemoc i wychowanie – wpływ przemocy domowej na psychikę i zachowanie dzieci, uświadomienie, że agresywne metody wychowawcze krzywdzą dzieci i uczą je stosowania przemocy, modelowanie pozytywnych form i umiejętności rodzicielskich, formy dyscypliny bez przemocy jako alternatywa dla agresywnego karania.
- i) tolerancja i szacunek wobec osób starszych i niepełnosprawnych będących często ofiarami przemocy

2) Sesje korekcyjne

- a) Nie stosowanie przemocy
- b) Zachowania nie zastraszające
- c) Szacunek
- d) Wsparcie i zaufanie
- e) Szczerłość i odpowiedzialność
- f) Poszanowanie seksualności
- g) Partnerstwo
- h) Negocjowanie i sprawiedliwość

7. Sposób i forma realizacji programu

Program korekcyjno-edukacyjny dla osób stosujących przemoc domową realizowany będzie w otwartych rotacyjnych cyklach obejmujących 60 godzin sesji grupowych

oraz konsultacje indywidualne, w tym możliwe są sesje maratonowe oraz treningi zastępowania agresji. Zajęcia grupowe odbywać się będą w składzie od 2 do 10 osobowej otwartej grupy. W szczególnie uzasadnionych przypadkach programy korekcyjno-edukacyjne dla osób stosujących przemoc domową mogą być prowadzone z wykorzystaniem środków komunikacji elektronicznej umożliwiającym porozumiewanie się na odległość. Formy realizacji programu:

- 1) sesje indywidualne maksymalnie dwugodzinne, dla każdego uczestnika programu,
- 2) sesje grupowe od 2 do 3 godzin każda,
- 3) sesje maratonowe maksymalnie 10 godzinne sesje których celem jest trenowanie umiejętności psychospołecznych
- 4) treningi zastępowania agresji maksymalnie 10 godzinne sesje których celem jest trenowanie umiejętności zastępowania agresji

8. Nabór i selekcja uczestników programu

Adresatami programu są osoby stosujące przemoc domową, zarówno ci, wobec których zapadło orzeczenie sądowe, jak i osoby, wobec których nie prowadzono postępowania karnego za stosowanie przemocy domowej.

- 1) Osobami biorącymi udział w programie mogą być:
 - a) osoby skazane za czyny związane ze stosowaniem przemocy domowej, odbywające karę pozbawienia wolności w zakładach karnych,
 - b) osoby, które zostały zobowiązane przez sąd do uczestnictwa w programie,
 - c) osoby stosujące przemoc domową, uczestniczące w terapii uzależnienia od alkoholu lub narkotyków, dla których program korekcyjno-edukacyjny jest uzupełnieniem,
 - d) inne osoby stosujące przemoc domową, które dobrowolnie zgłaszają się do programu.
- 2) W programie nie mogą brać udziału:
 - a) osoby z poważnymi zaburzeniami emocjonalnymi (osobowość antyspołeczna) oraz z zaburzeniami osobowości typu borderline (osobowość pograniczna),
 - b) osobom uzależnionym od alkoholu lub narkotyków lub uzależnione czynnościowo, nie biorących udziału w terapii uzależnień.

9. Realizator programu

- 1) Realizatorem programu korekcyjno-edukacyjnego dla osób stosujących przemoc domową jest samorząd powiatu prudnickiego, w imieniu którego program prowadzony jest przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Prudniku.
- 2) Koordynatorem programu jest Dyrektor Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie lub osoba przez niego wyznaczona.
- 3) Program korekcyjno – edukacyjny dla osób stosujących przemoc domową powinien być prowadzony w diadzie (kobieta i mężczyzna). Szczegółowe wytyczne w sprawie kompetencji osób prowadzących programy korekcyjno-edukacyjne określa rozporządzenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 20 czerwca 2023 r. w sprawie programów korekcyjno – edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową § 6. (Dz. U. rok 2023 poz. 1163)

10. Miejsce realizacji programu

Program korekcyjno-edukacyjny dla osób stosujących przemoc domową realizowany będzie w budynku Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Prudniku przy ulicy Kościuszki 55a. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Prudniku dysponuje salami przeznaczonymi do spotkań grupowych oraz indywidualnych. Budynek dostosowany jest także do potrzeb osób niepełnosprawnych.

11. Dokumentacja programu

Program korekcyjno-edukacyjny dla osób stosujących przemoc domową dokumentowany będzie za pomocą rachunków i faktur, prowadzenia zapisów sesji w teczkach uczestników. Dokumentacja programu stanowi załącznik do niniejszego dokumentu.

12. Partnerzy programu

Skuteczna realizacja programu korekcyjno-edukacyjnego dla osób stosujących przemoc domową wymaga ścisłej współpracy z instytucjami i organizacjami, którymi są:

- 1) Ośrodki Pomocy Społecznej,
- 2) Sąd,
- 3) Prokuratura,
- 4) Policja,
- 5) Organizacje pozarządowe,

- 6) Rodziny uczestników programu,
- 7) Areszt Śledczy.

13. Źródła finansowania programu

Realizacja programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie należy do zadań administracji rządowej realizowanych przez powiat. Środki przeznaczone na realizację programu zapewnia budżet państwa, który decyduje o wysokości przyznanych zasobów finansowych na ten cel.

14. Monitoring i ewaluacja

- 1) Głównym celem monitoringu jest sprawdzenie czy działania podjęte w programie korzystnie wpływają na samych odbiorców oraz ich rodziny.
- 2) Realizacja programu jest związana z podjęciem równoległe działań monitorujących. Przebieg programu korekcyjno-edukacyjnego będzie pod stałą kontrolą, obejmującą:
 - a) postęp poszczególnych etapów programu,
 - b) zachowanie związane z przemocą u osób uczestniczących w programie w trakcie jego trwania oraz do 3-ch lat po jego zakończeniu.